

Andrzej Franciszek Dziuba

Szkic biograficzny i bibliografia prac ks. arcybiskupa Józefa Glempa, Prymasa Polski

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 26/1-2, 285-297

1983

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**SZKIC BIOGRAFICZNY I BIBLIOGRAFIA
PRAC KS. ARCYBISKUPA JÓZEFA GLEMPA, PRYMASA POLSKI**

I. Szkic biograficzny

Arcybiskup Józef Glemp urodził się 18 grudnia 1929 roku w Inowrocławiu w ziemi kujawskiej. Tam też tego samego dnia został ochrzczony w kościele pod wezwaniem Zwiastowania NMP. Ojcem jego był Kazimierz Glemp, najpierw przez krótki czas robotnik w jednej z fabryk Inowrocławia, a następnie górnik w kopalni soli, uczestnik Powstania Wielkopolskiego. Matka Salomea pochodziła z rodziny Kośmickich.

Lata dziecięce i młodość spędził w miejscowości Rycerzewo koło Inowrocławia. Krótki czas przebywał w miejscowości Chabsko koło Mogiła. W Kościelcu Kujawskim uczęszczał do szkoły powszechnej, której cztery klasy ukończył do wybuchu II wojny światowej. Ciężkie lata okupacji niemieckiej przeżył również w Rycerzewie, gdzie wraz z młodszym rodzeństwem pracował przymusowo w niemieckim gospodarstwie rolnym. Po wyzwoleniu, w marcu 1945 roku rozpoczął naukę w Państwowym Gimnazjum i Liceum im. Jana Kasprowicza w Inowrocławiu. W klasycznym gimnazjum pod kierunkiem dobrych pedagogów nabył zamiłowania do historii i języków starożytnych, szczególnie łaciny, która stać się miała później szczególnym przedmiotem i narzędziem jego naukowego zainteresowania oraz wykonywanych prac administracyjnych i prawnych. Świadectwo dojrzałości uzyskuje 25 maja 1950 roku wraz z dyplomem upoważniającym do wstępu na wyższe studia bez egzaminów wstępnych.

Po tak gruntownym przygotowaniu w szkole średniej, 22 lipca 1950 roku Józef Glemp wstąpił do Prymasowskiego Wyższego Seminarium Duchownego w Gnieźnie. W tymże roku po długiej i ciężkiej chorobie (1. X. 1950) nastąpiła śmierć ojca, która powiększyła odpowiedzialność za samotną matkę i młodsze rodzeństwo. Dwuletnie studia filozoficzne odbył w Gnieźnie. Następnie zgodnie z ówczesną strukturą studiów i przygotowań seminaryjnych w Archidiecezji Gnieźnieńskiej przeszedł 30 września 1952 roku do Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Poznaniu celem kontynuowania dalszych studiów z zakresu teologii. Po ukończeniu pełnych studiów filozoficzno-teologicznych otrzymał w bazylice prymasowskiej w Gnieźnie święcenia kapłańskie. Udzielił mu ich w dniu 25 maja 1956 roku — podczas nieobecności kard. Ste-

fana Wyszyńskiego i biskupa Lucjana Bernackiego — biskup Franciszek Jedwabski, sufragan poznański.

Na skutek zbyt rygorystycznego egzekwowania przez władze administracyjne dekretu o obsadzaniu stanowisk kościelnych neoprezbiter Józef Glemp zaczął pracować na różnych placówkach duszpasterskich dopiero od grudnia 1956 roku. Najpierw od 7 grudnia tegoż roku pełnił funkcję kapelana Sióstr Dominikanek w Mielźnie pod Gniezmem przy zakładzie dla dzieci nieuleczalnie chorych. Równocześnie poświęcał się pracy wychowawczej i nauczaniu religii w domu dla nieletnich przestępców w Witkowie koło Gniezna. Następnie był kapelanem Sióstr Sacré Coeur w Polskiej Wsi koło Pobiedzisk prowadzących liceum ogólnokształcące dla dziewcząt. Stamtąd został przeniesiony do parafii Wniebowzięcia NMP w Wągrowcu, gdzie pełnił obowiązki wikariusza oraz prefekta w tamtejszym Liceum Pedagogicznym. Ostatnią placówką duszpasterską było Miasteczko Krajeńskie, gdzie pracował w charakterze wikariusza.

W roku 1958 został skierowany przez Władzę Duchowną do Rzymu na dalsze studia specjalistyczne z zakresu prawa kanonicznego i świeckiego na Uniwersytecie Laterańskim, które odbył w latach 1958—1962. Licencjat obojga praw zdobył 20 czerwca 1960 roku, a doktorat dnia 23 czerwca 1964. Przedstawił do doktoratu obojga praw rozprawę *De evolutione conceptus fictionis iuris*. Przez jeden rok uczęszczał także na kurs specjalistyczny przy Uniwersytecie Gregoriańskim, gdzie odbył m. in. kurs stylistyki łacińskiej u profesora Springetti. W czasie studiów zagranicznych odbył także Studium Administracji Kościelnej przy Kongregacji Soboru a szczególnie wiele zyskał uczestnicząc w trzyletnim Studium Rotalnym, które zakończył uzyskaniem tytułu adwokata Roty Rzymskiej. W Rzymie zdobył także duże osobiste doświadczenie i znajomość współczesnego świata i Kościoła. Był naocznym świadkiem zapoczątkowania przemian w Kościele za pontyfikatu Jana XXIII, a zwłaszcza narodzin i przebiegu Soboru Watykańskiego II oraz idei posoborowej odnowy.

Ks. Józef Glemp po zakończeniu studiów rzymskich, w roku 1964, wrócił do kraju i zamieszkał w Gnieźnie. Pełnił tam najpierw funkcję sekretarza w Prymasowskim Wyższym Seminarium Duchownym, a następnie był notariuszem w Kurii Metropolitalnej i w Trybunale Metropolitalnym w Gnieźnie. W późniejszym okresie powołany został na obrońcę węgła małżeńskiego we wspomnianym Trybunale. Był też konsultorem w Trybunale Prymasowskim dla spraw „dispensationis super matrimonio rato et non consummato”. Prowadził także wykłady dla księży Archidiecezji Gnieźnieńskiej na Studium Soborowym oraz w roku akademickim 1966/1967 był egzaminatorem prosynodalnym z tego zakresu.

Po trzyletniej pracy w różnych instytucjach Archidiecezji Gnieźnieńskiej, od dnia 1 grudnia 1967 roku, został zatrudniony w Sekre-

tariacie Prymasa Polski w Warszawie. Od tej pory stał się jednym z najbliższych współpracowników i domowników kard. Stefana Wyszyńskiego. Przez lata pobytu w Warszawie był kapelanem i sekretarzem Kardynała na teren Archidiecezji Gnieźnieńskiej. W takim charakterze towarzyszył Prymasowi Wyszyńskiemu podczas wielu uroczystości kościelnych na terenie wspomnianej archidiecezji, a nawet na terenie całej Polski, czy wreszcie w licznych podróżach do Rzymu. Uczestniczył w audiencjach Prymasa u papieża Pawła VI. Mógł z bliska obserwować prace synodów biskupów w Rzymie. Uczestniczył także w wielu ważnych rozmowach z przedstawicielami rządu PRL.

Ks. dr J. Glemp zatrudniony był w Sekretariacie w charakterze referenta do spraw prawnych, zwłaszcza spraw małżeńskich. Wykonywał także wiele specjalnych zadań zleczanych przez kard. Wyszyńskiego. Przez pewien czas był także Referentem prasowym Sekretariatu. Pracował nadal jako konsultor w Trybunale Prymasowskim do spraw małżeństw niedopełnionych. Dnia 15 stycznia 1975 roku został powołany na stanowisko sekretarza Komisji Episkopatu do spraw Instytucji Polskich w Rzymie. W tym samym roku wszedł w charakterze członka do Komisji Episkopatu do spraw Rewizji Prawa Kanonicznego.

Równolegle do prac w Sekretariacie Prymasa Polski ks. Józef Glemp pełnił obowiązki kuratora Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Służebnic Krzyża w Laskach Warszawskich i Zgromadzenia Sióstr Najświętszego Imienia Jezus. Był także sędzią w procesie beatyfikacyjnym Sługi Bożego ks. Władysława Kornilowicza. Wiele czasu poświęcał pracy duszpasterskiej przy kościele św. Marcina na Piwnej i w ośrodku duszpasterstwa akademickiego przy kościele św. Anny przy Krakowskim Przedmieściu w Warszawie. Od roku 1970 był duszpasterzem warszawskich prawników.

Mimo tak licznych zajęć w Sekretariacie oraz innych prac zleczonych, ks. dr J. Glemp zgłasza się, ze względu na swe zainteresowania naukowe, na Wydział Prawa Kanonicznego Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie w charakterze asystenta wolontariusza. W semestrze drugim roku akademickiego 1967/1968 (od 14 lutego 1968 r.) rozpoczyna zleczone zajęcia z prawa rzymskiego przy tej katedrze kierowanej przez doc. dr. hab. H. Kupiszewskiego w wymiarze 2 godzin tygodniowo dla jednej grupy studentów. Natomiast od pierwszego semestru roku akademickiego 1973/1974 prowadzi ćwiczenia z kanonicznego prawa małżeńskiego także w wymiarze 2 godzin tygodniowo dla jednej grupy słuchaczy. Wyżej wspomniane zajęcia prowadził do momentu przejścia, jako ordynariusz, do Olsztyna (31. III. 1979). Oficjalne kontakty ks. dr. J. Glempla z Akademią Teologii Katolickiej (ze wszystkimi jej Wydziałami) odbywały się także na płaszczyźnie urzędowej. Jako delegat Prymasa — Wielkiego Kanclerza uczestniczył w wielu przewodach doktorskich i habilitacyjnych. Wreszcie na wspomnia-

nym Wydziale Prawa Kanonicznego, 12 marca 1975 roku, przeprowadził nostryfikację swego doktoratu.

O poczuciu odpowiedzialności za spełnianie prace dydaktyczne świadczyć może m. in. przygotowanie dla studentów pomocy w postaci wydanego w Wydawnictwie Akademii Teologii Katolickiej *Lexiculum prava rzymskiego* (Warszawa 1974). Zbiór ten stanowił materiał do prowadzonych ćwiczeń z prawa rzymskiego. Wychodząc na przeciw aktualnej sytuacji, autor zamieścił także tłumaczenia tekstów na język polski. Powierzone obowiązki dydaktyczne spełniał z dużym zaangażowaniem fachowca i człowieka, a przede wszystkim kapłana. Do zajęć podchodził z wolą przekazania powierzzonej młodzieży nie tylko określonego pensum wiadomości prawnych, lecz także i elementów prawa aplikowanych do konkretnego życia człowieka oraz społeczności. Dzielił się osobistymi doświadczeniami nabytymi w praktyce sądowniczej i pracy administracyjnej.

Brał udział w licznych spotkaniach i zjazdach kanonistów tak polskich jak i zagranicznych. Przykładowo w III Międzynarodowym Kongresie Prawa Kanonicznego w Pampelunie nt. *Norma in iure canonico* (10—15. X. 1976 r.).

W dowód uznania za gorliwą i pełną poświęcenia pracę dla Kościoła, jak też wzorową postawę kapłańską, 29 listopada 1972 roku został odznaczony przez Ojca św. Pawła VI godnością kapelana honorowego Jego Świątobliwości. W cztery lata później, 19 marca 1976 roku, mianowany został kanonikiem gremialnym Kapituły Prymasowskiej w Gnieźnie.

Dnia 4 marca 1979 roku został mianowany 48 ordynariuszem diecezji warmińskiej, w której kanonicznie rządy objął 19 marca tegoż roku. Sakrę biskupią otrzymał w Gnieźnie, 21 kwietnia 1979 roku, z rąk kard. Stefana Wyszyńskiego, arcybiskupa Franciszka Macharskiego i biskupa Jana Wł. Obiłka. Dewizą pasterskiej posługi uczynił zawołanie „Caritati in iustitia”. Wszedłszy do grona Episkopatu Polski został przewodniczącym Komisji Episkopatu „Iustitia et Pax”. Był nadto członkiem kilku innych Komisji: do spraw Duszpasterstwa Ludzi Pracy, do spraw Rewizji Prawa Kanonicznego i do spraw Instytucji Polskich w Rzymie. Był wreszcie współprzewodniczącym zespołu legislacyjnego powołanego przez Komisję Wspólną Przedstawicieli Rządu i Episkopatu.

Jako biskup ordynariusz z ogromnym zapałem podjął pasterskie obowiązki na rozległej Ziemi Warmińskiej i Mazurskiej. Z serdeczną troskliwością zwracał się zwłaszcza do ludności od wieków zamieszkałej na tych ziemiach, prześladowanej i poniżanej za czasów niemieckich, a niejednokrotnie krzywdzonej w ostatnich dziesiątkach lat. Erygował wiele parafii, ośrodków duszpasterskich i katechetycznych. Powołał Radę Kapłańską (15. IX. 1979), Radę Duszpasterską (20. IX. 1979), reaktywował Diecezjalną Komisję Sztuki (8. X. 1979), Radę Wydawniczą (30.

XI. 1979) i Komisję Liturgiczną (21. XII. 1979). Dnia 19 marca 1980 roku ogłosił rozpoczęcie prac przygotowawczych do Duszpasterskiego Synodu Diecezji Warmińskiej (ostatni synod odbył się w roku 1922). Dał nowe impulsy procesowi beatyfikacyjnemu Sługi Bożego kard. Stanisława Hozjusza.

Po śmierci kard. Stefana Wyszyńskiego (28. V. 1981) papież Jan Paweł II zamianował na wakującą stolicę w Gnieźnie i w Warszawie, dnia 3 lipca 1981 roku, dotychczasowego ordynariusza warmińskiego. Na stolicy Prymasów Polski jest on osiemdziesiątym arcybiskupem metropolitą oraz pięćdziesiątym szóstym Prymasem. Natomiast na stolicy warszawskiej czterdnastym rządcą Archidiecezji, w tym dwunastym arcybiskupem metropolitą, nie licząc wikariuszy kapitulnych, tytularnych arcybiskupów, jak też wikariuszy generalnych, którzy sprawowali władzę duchowną w Warszawie podczas zesłania w głąb Rosji arcybiskupa Zygmunta Szczęsnego Felińskiego. Rządy w obu Archidiecezjach objął 9 lipca tegoż roku. Jako Prymas Polski podjął także inne funkcje: Opiekuna Duszpasterstwa Polonii Zagranicznej, ordynariusza na terenie Polski dla Kościołów obrządku grecko-katolickiego i ormiańskiego a przede wszystkim Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski.

Pomimo bardzo licznych obowiązków arcybiskup Józef Glemp sporo publikował zarówno w dziedzinie naukowej jak i popularnej, zwłaszcza w latach pracy w Sekretariacie Prymasa Polski. W swym dorobku posiada publikacje z dziedziny prawa kanonicznego oraz historii Kościoła. Połączenie niejednokrotnie tych dwóch płaszczyzn pozwoliło na bardziej pełniejsze i zrozumialsze analizy poszczególnych przepisów prawnych. Autor ukazuje prawo w jego funkcjach społecznych i to w aplikacji do jednostki jak i społeczności. Prace z zakresu historii Kościoła, zwłaszcza biogramy stanowią gruntownie udokumentowane opracowania o dużej wartości nacechowanej obiektywizmem i naukową ścisłością.

Wspomniane wyżej *Lexiculum* należy uznać za pierwsze tego typu opracowanie na gruncie polskim. Autor odszedł od tradycyjnego układu opartego na dziełach prawa, a zastosował podział według haseł. Opracowanie to posiada wreszcie dużą wartość dydaktyczną, zwłaszcza w ramach ćwiczeń z prawa rzymskiego.

Bibliografia publikacji arcybiskupa Józefa Glempla do 7. VII. 1981 roku obejmuje 105 pozycji, w tym 2 książki i kilkanaście poważniejszych artykułów z zakresu prawa i biogramów. Warto dla uzupełnienia dodać, iż niniejszy zestaw nie uwzględnia drukowanych dokumentów kościelnych sygnowanych nazwiskiem Arcybiskupa w okresie pełnienia przez niego urzędu Biskupa Warmińskiego.

II. Bibliografia prac

Wykaz zastosowanych skrótów czasopism:

Chrześć. w świecie — Chrześcijanin w świecie
 Dusz. Pol. Zag. — Duszpasterz Polski Zagranicą
 Gaz. Niedz. — Gazeta Niedzielną
 L'Osser. Rom. — L'Osservatore Romano
 Nasza Rodz. — Nasza Rodzina
 Niedz. — Niedziela
 Posł. Warm. — Posłaniec Warmiński czyli Kalendarz Maryjny
 Pr. Kan. — Prawo Kanoniczne
 Przew. Katol. — Przewodnik Katolicki
 Słowo Powsz. — Słowo Powszechnie
 Stud. Gnesn. — Studia Gnesnensia
 Tyg. Powsz. — Tygodnik Powszechny
 W dr. — W drodze
 Warm. Wiad. Diec. — Warmińskie Wiadomości Diecezjalne
 Wiad. Archidiec. Gnieźn. — Wiadomości Archidiecezji Gnieźnieńskiej
 Wiad. Archidiec. Warsz. — Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie
 Z i P — Za i Przeciw

1971

1. *Uroczystości beatyfikacyjne Ojca M. M. Kolbe*, Nasza Rodz. 1971 nr 12 s. 12—15. — Toż: W pozycji nr 4.
2. *Dzień polskich modlitw w Rzymie, 18 października 1971*, Nasza Rodz. 1971 nr 12 s. 16—19. — Toż: *Błogosławiony Ojciec Kolbe. Dzień polskich modlitw w Rzymie, 18 października 1971*, Dusz. Pol. Zag. 23 (1972) 23—29.
3. *Polskie sądownictwo kościelne w latach 1945—1970*, Pr. Kan. 14 (1971) nr 3—4 s. 169—225.

1972

4. *Uroczystości beatyfikacyjne Ojca Maksymiliana Marii Kolbe, Rzym — 17 października 1971*, Dusz. Pol. Zag. 23 (1972) 12—23. — Toż: (fragmenty) pozycja nr 1.
5. *Niektóre zagadnienia związane z zastosowaniem motu proprio „Matrimonia mixta” do warunków krajowych*, Pr. Kan. 15 (1972) nr 1—2 s. 19—36.
6. *Ks. Edward van Blericq (1895—1946)*, Pr. Kan. 15 (1972) nr 3—4 s. 293—295.
7. *Ks. Aleksy Brasse (1901—1956)*, Pr. Kan. 15 (1972) nr 3—4 s. 295—297.

8. Ks. Stanisław Janasik (1882—1942), Pr. Kan. 15 (1972) nr 3—4 s. 297—299.
9. Ks. Kazimierz Głowiński (1862—1946), Pr. Kan. 15 (1972) nr 3—4 s. 299—300.
10. Ks. Feliks Kozłowski — jałmużnik Gniezna, Przew. Katol. 62 (1972) 398—399.
11. Zawieranie małżeństw mieszanych. Uwagi praktyczne dla duszpasterzy, Wiad. Archidiec. Gnieźn. 27 (1972) 3—6. — Toż: Dusz. Pol. Zag. 23 (1972) 457—461.

1973

12. Ks. Teodor Taczak (1878—1941), Pr. Kan. 16 (1973) nr 1—2 s. 285—288.
13. Broniń polskości Kopernika (ks. Ignacy Polkowski), Przew. Katol. 63 (1973) 191—192.
14. Oddany Bogu i Ojczyźnie (ks. Tadeusz Trzeciński), Przew. Katol. 63 (1973) 420—421.

1974

15. *De conceptu fictionis iuris apud Romanos*, Roma 1974 Pontificia Universitas Lateranensis 8° ss. 78.
16. *Lexiculum prawa rzymskiego. Wybór tekstów łacińskich z tłumaczeniem polskim i objaśnieniami*, Warszawa 1974 Akademia Teologii Katolickiej 8° ss. 217, 3 nłb.
17. *Obecny stan prawny postępowania o dyspensę od małżeństwa niedopełnionego*, Pr. Kan. 17 (1974) nr 3—4 s. 117—130.
18. Ks. Edmund Kardynał Dalbor (1869—1926), Pr. Kan. 17 (1974) nr 3—4 s. 229—240.
19. *Synod pastoralny u sąsiadów za Łabą*, Przew. Katol. 64 (1974) nr 8 s. 4—5.

1975

20. Rec.: *Encyklopedia Katolicka*, t. 1, Lublin 1973. — Pr. Kan. 18 (1975) nr 1—2 s. 313—317.
21. *Współdziałanie w Kościele jako zagadnienie prawne po Soborze Watykańskim II*, Stud. Gnesn. 1 (1975) 211—227.

1976

23. *Blericq Edward van ks. W: Encyklopedia Katolicka*, t. 2, Lublin 1976 kol. 658—659.

23. *Brasse Aleksy ks.* W: Encyklopedia Katolicka, t. 2, Lublin 1976 kol. 1044.
24. Rec.: Gutierrez A., *Il matrimonio. Essenza — fine — amore coniugale, con particolare riferimento alla donna recisa*, Neapoli 1974. — Pr. Kan. 19 (1976) nr 3—4 s. 270—275.
25. Rec.: Osmańczyk E. J., *Encyklopedia spraw międzynarodowych i ONZ*, Warszawa 1974. — Pr. Kan. 19 (1976) nr 3—4 s. 276—280.
26. *Rektorzy Seminarium Duchownego w Gnieźnie po roku 1835 (ks. J. K. Dąbrowski, ks. A. Kidaszewski)*, Stud. Gnesn. 2 (1976) 345—376.

1977

27. *Początki polskiej literatury o karności kościelnej — ks. Jan Opiełiński 1858—1935*, Pr. Kan. 20 (1977) nr 3—4 s. 225—236.

1978

28. Rec.: Żurowski M. A., *Kanoniczne prawo małżeńskie okresu posoborowego*, Katowice 1976. — Pr. Kan. 21 (1978) nr 1—2 s. 232—237.
29. Rec.: Barberini G., *Stati socialisti e confessioni religiose*, Milano 1973. — Pr. Kan. 21 (1978) nr 1—2 s. 268—273.
30. Rec.: Encyklopedia Katolicka, t. 2, Lublin 1976. — Pr. Kan. 21 (1978) nr 1—2 s. 273—277.
31. *Sprawozdanie z III Międzynarodowego Kongresu Prawa Kanonicznego, Pamplona 10—15 X 1976*, Pr. Kan. 21 (1978) nr 1—2 s. 281—288.
32. *Problemy identyfikacji Kościoła lokalnego i partykularnego*, Pr. Kan. 21 (1978) nr 3—4 s. 23—39.
33. *Rektorzy Seminarium Duchownego w Gnieźnie po roku 1835 (ks. F. Frasunkiewicz)*, Stud. Gnesn. 4 (1978) 289—300.
34. *Kardynalski kapelusze. Wspomnienia z okazji Jubileuszu kardynałstwa (kard. Stefan Wyszyński)*, Wiad. Archidiec. Warsz. 68 68 (1978) 85—88.

1979

35. *Opiełiński Jan Nepomucen ks.* W: *Polski Słownik Biograficzny* 24 (1979) s. 122—123.
36. *Przemówienie na zakończenie konsekracji w Gnieźnie 21 IV 1979*, Warm. Wiad. Diec. 34 (1979) 115—116. — Toż: *O dziedzictwie wiary (fragmenty)*, Przew. Katol. 71 (1981) nr 29 s. 3.
37. *Przemówienie podczas ingresu do konkatedry św. Jakuba w*

- Olsztynie 29 IV 1979*, Warm. Wiad. Diec. 34 (1979) 123—126. — Toż: *Trzy wezwania. Kazanie podczas ingresu w Olsztynie 29 IV 1979*, W dr. 7 (1979) nr 7 s. 86—90. — Toż: *O obecności Kościoła w świecie* (fragmenty), Przew. Katol. 71 (1981) nr 29 s. 3.
38. *Przemówienie podczas ingresu do katedry we Fromborku 6 V 1979*, Warm. Wiad. Diec. 34 (1979) 126—129. — Toż: *O obecności Kościoła w świecie* (fragmenty), Przew. Katol. 71 (1981) nr 29 s. 3.
39. *Pozdrowienie wielkanocne*, Warm. Wiad. Diec. 34 (1979) 129—130.
40. *Komunikat ... (w sprawie wizyty Jana Pawła II w Polsce)*, Warm. Wiad. Diec. 34 (1979) 131.
41. *Odezwa do duchowieństwa i wiernych (w sprawie jubileuszu 400-lecia śmierci kard. Stanisława Hozjusza)*, Warm. Wiad. Diec. 34 (1979) 211.

1980

42. *Słowo wstępne*, Posł. Warm. 10 (1980) 3—4.
43. *Modlitwa w przeddzień objęcia diecezji warmińskiej*, Posł. Warm. 10 (1980) 72—73. — Toż: (fragmenty), Przew. Katol. 71 (1981) nr 29 s. 2.
44. *Odezwa do duchowieństwa diecezji warmińskiej*, Warm. Wiad. Diec. 35 (1980) 26—28. — Toż: *O katechizacji* (fragmenty), Przew. Katol. 71 (1981) nr 29 s. 8.
45. *Odezwa do kapłanów*, Warm. Wiad. Diec. 35 (1980) 28—30.
46. *Kazanie w kościele NSPJ w Olsztynie w czasie rezurekcji 15 IV 1979*, Warm. Wiad. Diec. 35 (1980) 34—35.
47. *Kazanie w Bazylice Matki Boskiej na Zatybrzu w Rzymie 17 V 1979*, Warm. Wiad. Diec. 35 (1980) 35—38. — Toż: *O więzi Kościoła z Narodem* (fragmenty), Przew. Katol. 71 (1981) nr 29 s. 3.
48. *Kazanie w konkatedrze św. Jakuba w Olsztynie podczas udzielania święceń kapłańskich 17 VI 1979*, Warm. Wiad. Diec. 35 (1980) 39—40.
49. *Kazanie na rozpoczęcie nowego roku seminaryjnego 1979/1980*, Warm. Wiad. Diec. 35 (1980) 40—42. — Toż: *O obecności Kościoła w świecie* (fragmenty), Przew. Katol. 71 (1981) nr 29 s. 3.
50. *Kazanie w czasie procesji Bożego Ciała w Olsztynie 14 VI 1979*, Warm. Wiad. Diec. 35 (1980) 42—44.
51. *Kazanie w Gietrzwałdzie*, Warm. Wiad. Diec. 35 (1980) 44—47. — Toż: *O prawach dzieci* (fragmenty), Przew. Katol. 71 (1981) nr 29 s. 8.
52. *Kazanie w konkatedrze w Olsztynie w I rocznicę śmierci bp. J. Drzazgi*, Warm. Wiad. Diec. 35 (1980) 47—49.
53. *Kazanie podczas uroczystości 85-lecia urodzin Marii Zientary Malewskiej*, Warm. Wiad. Diec. 35 (1980) 49—50.

54. *Duszpasterski synod diecezji warmińskiej*, Warm. Wiad. Diec. 35 (1980) 221—222.
55. *List do wiernych z życzeniami wielkanocnymi i z zapowiedzią duszpasterskiego Synodu diecezjalnego*, Warm. Wiad. Diec. 35 (1980) 224—226.
56. *Regulamin Kół Synodalnych*, Warm. Wiad. Diec. 35 (1980) 226—227.
57. *List na Tydzień Miłosierdzia*, Warm. Wiad. Diec. 35 (1980) 261—263.
58. *Komunikat o budownictwie kościelnym*, Warm. Wiad. Diec. 35 (1980) 263—264.
59. *List o rodzinie z okazji Synodu Warmińskiego*, Warm. Wiad. Diec. 35 (1980) 264—265.
60. *Biskup Kaller jako obrońca wiary. Kazanie 10 X 1980 we wspólnoty katedrze w Olsztynie z okazji setnej rocznicy od urodzenia biskupa Maksymiliana Kallera*, Warm. Wiad. Diec. 35 (1980) 229—300.

1981

61. *Bielewski Mieczysław*. W: *Polscy kanoniści (wiek XIX i XX)*, Warszawa 1981 cz. I s. 33—34.
62. *Janiszewski Jan Chryzostom*. W: *Polscy kanoniści (wiek XIX i XX)*, Warszawa 1981 cz. I s. 186—187.
63. *Kozłowski Feliks*. W: *Polscy kanoniści (wiek XIX i XX)*, Warszawa 1981 cz. I s. 248—250.
64. *Łagoda Jan*. W: *Polscy kanoniści (wiek XIX i XX)*, Warszawa 1981 cz. II s. 13.
65. *Łuczak Józef*. W: *Polscy kanoniści (wiek XIX i XX)*, Warszawa 1981 cz. II s. 14—15.
66. *Polkowski Ignacy*. W: *Polscy kanoniści (wiek XIX i XX)*, Warszawa 1981 cz. II s. 120—121.
67. *Trzeciński Tadeusz*. W: *Polscy kanoniści (wiek XIX i XX)*, Warszawa 1981 cz. II s. 219—221.
68. *Wartenberg Feliks*. W: *Polscy kanoniści (wiek XIX i XX)*, Warszawa 1981 cz. II s. 225—226.
69. *Blericq Edward Van*. W: *Wielkopolski Słownik Biograficzny*, Warszawa 1981 s. 58.
70. *Kowalski Kazimierz Józef*. W: *Wielkopolski Słownik Biograficzny*, Warszawa 1981 s. 368.
71. *Springer Maria*. W: *Wielkopolski Słownik Biograficzny*, Warszawa 1981 s. 688—689.
72. *Taczak Teodor*. W: *Wielkopolski Słownik Biograficzny*, Warszawa 1981 s. 759—760.
73. *Zabłocki Mateusz Jerzy*. W: *Wielkopolski Słownik Biograficzny*, Warszawa 1981 s. 855.

74. *Słowo wstępne*, Posł. Warm. 111 (1981) 3—4.
75. *O dziedzictwie wiary* (fragmenty z konferencji parafialnej, Olsztyn 1980), Przew. Katol. 71 (1981) nr 29 s. 3, 8.
76. *O przemocy i kłamstwie* (fragmenty z konferencji parafialnej, Olsztyn 1980), Przew. Katol. 71 (1981) nr 29 s. 8.
77. *Homilia na zakończenie obchodów 400-lecia śmierci kard. Stanisława Hozjusza* (fragmenty), Słowo Powsz. 35 (1981) nr 141 s. 3.
78. *Maryjne więzi zmarłego Prymasa Polski ze Świętą Warmią* (słowo pasterskie poświęcone pamięci kard. Wyszyńskiego), Słowo Powsz. 35 (1981) nr 147 s. 7. — Toż: *Niewolnik Maryi. List pasterski do wiernych diecezji warmińskiej po śmierci kard. Stefana Wyszyńskiego*, Chrześc. w świecie 13 (1981) nr 4 s. 73—74. — Toż: *Słowo Biskupa Warmińskiego na zakończenie okresu żałoby po śmierci śp. kard. Stefana Wyszyńskiego*, Niedz. 24 (1981) nr 9 s. 1, 6. — Toż: *Biskup Warmiński do duchowieństwa i wiernych*, 22 VI 1981, Warm. Wiad. Dec. 36 (1981) 209—211.
79. *Spotkanie w Olsztynie*. Rozmowę przeprowadził Jacek Susuł, Tyg. Powsz. 35 (1981) nr 25 s. 1, 4—5. Toż: *Na powitanie nowego Prymasa* (fragmenty), Gaz. Niedz. 33 (1981) nr 29 s. 1. — Toż: *O sobie samym* (fragmenty), Przew. Katol. 71 (1981) nr 29 s. 3. — Toż: *O więzi Kościoła z Narodem* (fragmenty), Przew. Katol. 71 (1981) nr 29 s. 3. — Toż: *O „Solidarności”* (fragmenty), Przew. Katol. 71 (1981) nr 29 s. 8.
80. *List wielkopostny o kapłaństwie hierarchicznym*, Warm. Wiad. Dec. 36 (1981) 82—87. — Toż: (fragmenty), Słowo Powsz. 35 (1981) nr 56 s. 6—7.
81. *Zarządzenie dotyczące trzeźwości diecezjan*, Warm. Wiad. Dec. 36 (1981) 87—88.
82. *Tematy duszpasterskie do omówienia z Księżmi Diekanami*, Warm. Wiad. Dec. 36 (1981) 88.
83. *Kazanie podczas poświęcenia krzyża pod kościół parafii Redemptora w Olsztynie na Osiedlu XX-lecia*, 1 II 1981, Warm. Wiad. Dec. 36 (1981) 88—90. — Toż: Warm. Wiad. Dec. 36 (1981) 230—232.
84. *Komunikat Biskupa Warmińskiego z dnia 12 V 1981*, Warm. Wiad. Dec. 36 (1981) 207—209.
85. *Kazanie podczas udzielania święceń kapłańskich w katedrze olsztyńskiej*, 2 II 1981, Warm. Wiad. Dec. 36 (1981) 232—234.
86. *Słowo podczas instalacji kanoników*, Dobre Miasto, 2 III 1981, Warm. Wiad. Dec. 36 (1981) 234.
87. *Słowo o kapłaństwie hierarchicznym wygłoszone w seminarium duchownym*, 4 III 1981, Warm. Wiad. Dec. 36 (1981) 235—239.
88. *Kazanie wygłoszone do pań z poradnictwa rodzinnego na zakończenie kursu w Ornece*, dnia 8 III 1981, Warm. Wiad. Dec. 36 (1981) 239—241.

89. *Kazanie wygłoszone w kościele w Spychowie na zakończenie misji parafialnych*, 13 III 1981, Warm. Wiad. Diec. 36 (1981) 241—243.
90. *Słowo do doradczyń życia rodzinnego w bazylice gietrzwałdzkiej*, 14 III 1981, Warm. Wiad. Diec. 36 (1981) 243—245.
91. *Słowo na Uroczystości św. Józefa w Seminarium Duchownym w Olsztynie*, Warm. Wiad. Diec. 36 (1981) 245—247.
92. *Słowo na zakończenie rekolekcji w kościele św. Józefa w Olsztynie*, dnia 10 kwietnia 1981 r., Warm. Wiad. Diec. 36 (1981) 247—248.
93. *Kazanie wygłoszone w kościele Najświętszego Serca Pana Jezusa na zakończenie rekolekcji*, Warm. Wiad. Diec. 36 (1981) 248—249.
94. *Słowo na zakończenie rekolekcji dla młodzieży akademickiej w kościele N.S.P.J. w Olsztynie*, 11 IV 1981, Warm. Wiad. Diec. 36 (1981) 250—251.
95. *Kazanie na zakończenie rekolekcji dla inteligencji w parafii Najświętszego Serca P. Jezusa*, 14 IV 1981, Warm. Wiad. Diec. 36 (1981) 251—252.
96. *Słowo na pogrzebie ks. Feliksa Sawickiego — Malbork*, 15 IV 1981, Warm. Wiad. Diec. 36 (1981) 253—254.
97. *Kazanie wygłoszone w W. Czwartek*, 16 IV 1981, Warm. Wiad. Diec. 36 (1981) 254—255.
98. *Kazanie w kościele N.S.P.J. w Olsztynie — poświęcenie sztandarów*, 3 V 1981, Warm. Wiad. Diec. 36 (1981) 256—258.
99. *Kazanie do siostr w Gietrzwałdzie*, 15 V 1981, Warm. Wiad. Diec. 36 (1981) 258—260.
100. *Kazanie wygłoszone podczas jubileuszu 25-lecia kapłaństwa*, 25 V 1981, Warm. Wiad. Diec. 36 (1981) 260—263.
101. *Kazanie podczas Mszy św. za zmarłego Ks. Prymasa Polski*, 30 V 1981, Warm. Wiad. Diec. 36 (1981) 263—266.
102. *Kazanie na Stadionie OZOS-u w Olsztynie do Solidarności wiejskiej*, 7 VI 1981, Warm. Wiad. Diec. 36 (1981) 266—268.
103. *Kazanie w Boże Ciało — Olsztyn*, 18 VI 1981, Warm. Wiad. Diec. 36 (1981) 268—270.
104. *Kazanie wygłoszone w czasie obchodów dni kultury chrześcijańskiej*, Warm. Wiad. Diec. 36 (1981) 272—274.
105. *Rozmowa z tygodnikiem „Za i Przeciw”*. Rozmowę przeprowadził Jan Wieczorek, Z i P 25 (1981) nr 28 s. 2, 15.

**Publikacje o ks. arcybiskupie Józefie Glempie
(wybór)**

1. *Obłak Jan bp, Komunikat o nominacji nowego biskupa warmińskiego*, Warm. Wiad. Diec. 34 (1979) 106—107.

2. Ks. Prałat Dr Józef Glemp biskupem warmińskim, Warm. Wiad. Diec. 34 (1979) 107—109.
3. *Działalność naukowa Wydziału Prawa Kanonicznego Akademii Teologii Katolickiej w latach 1970—1979*, opracował ks. Paweł Maciak SJ, Warszawa 1981 Akademia Teologii Katolickiej 8° s. 17, 21, 36, 38, 42, 46, 66.
4. *Glemp Józef. W: Polscy kanoniści (wiek XIX i XX)*, zebrane zbiorowo materiały opracował i ułożył O. Joachim Roman Bar, Warszawa 1981 Akademia Teologii Katolickiej 8° cz. I s. 143.
5. *Ksiądz Arcybiskup Józef Glemp*, L'Osser. Rom. 2 (1981) nr 6 s. 8 (wydanie w języku polskim).
6. *Witamy Nowego Prymasa*, Niedz. 24 (1981) nr 7 s. 1.
7. *Nowy Arcypasterz Kościoła w Polsce*, Przew. Katol. 71 (1981) nr 29 s. 2.
8. Siemianowski Antoni ks., *Pod przewodnictwem nowego Pasterza*, W dr. 9 (1981) nr 9 s. 4—6.
9. Kalwarczyk Grzegorz ks., *Życiorys arcybiskupa Józefa Glempla, Prymasa Polski*, Wiad. Archidiec. Warsz. 71 (1981) 226—229. — Toż: Wiad. Archidiec. Gnieźn. 36 (1981) 195—197.

ks. Andrzej Franciszek Dziuba